

УДК 378.2:378.14

ШЕВЧЕНКО Катерина Валеріївна,

методист секції східних мов кафедри іноземної філології,
Краматорський економіко-гуманітарний інститут
e-mail: kissara18@yandex.ua

ЗМІСТ І ФОРМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ПІДГОТОВКИ БАКАЛАВРІВ ОСВІТИ В КИТАЇ ТА УКРАЇНІ

Стаття присвячена дослідженню змісту і форм організації підготовки бакалаврів освіти КНР та України. Автор аналізує традиційні та інноваційні форми, висвітлює актуальність застосування інформаційних технологій в організації навчання майбутніх педагогів, характеризує основні компоненти змісту навчання студентів педагогічних закладів.

Ключові слова: підготовка педагогів, педагогічна практика, система педагогічної освіти, педагогічний навчальний заклад, форми організації навчального процесу.

Постановка проблеми Система педагогічної освіти Китаю останнім часом дуже швидко розвивається, має дуже багато позитивних рис, тому розробка рекомендацій щодо впровадження позитивних досягнень китайського досвіду в систему педагогічної освіти України у наш час є дуже актуальною для сучасної вітчизняної педагогіки, нами вирішено зробити порівняльний аналіз змісту і форм підготовки майбутніх учителів в Китаї та Україні, як важливого компонента організації підготовки учителів

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питання змісту і форм підготовки майбутніх учителів у різних країнах досліджували такі українські науковці, як І.А. Зязюн, Н.В. Довженко, О.А. Дубасенюк, О.А. Комар, Т.М. Кравчук, Т.В. Семенюк, Н.М. Санжарова, Т.О. Якса та інші. Стосовно змісту фі форм організації навчання студентів педагогічних закладів Китаю, то цього питання оглядово торкалися Н.Н. Котельникова, Н.В. Пазюра [1], Су Сяохуань, це питання не достатньо вивчено в Україні.

Мета статті – провести порівняльний аналіз змісту і форм організації навчання у педагогічних закладах Китаю та України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Відповідно до умов Болонської декларації у процесі навчання зменшується частка прямого інформування студента і розширюється застосування інтерактивних форм роботи під керівництвом викладача. Самостійна робота студента стає основним джерелом набуття професійних компетенцій, сприяє формуванню конкурентоспроможного фахівця.

По-перше ми вважаємо за доцільне виділити мету організації навчання майбутніх вчителів – підготувати педагогічні кадри, добре розвинені у моральному, професійному, фізичному та естетичному аспектах; які добре володітимуть теоретичними знаннями та практичними навичками з професійних дисциплін та психології і педагогіки.

Важливим критерієм для порівняння є мета організації навчання майбутніх вчителів. У Китаї цей компонент включає в себе підготовку педагогічних кадрів, добре розвинених у моральному, професійному, фізичному та естетичному аспектах; які добре володітимуть теоретичними знаннями та практичними навичками з професійних дисциплін та психології і педагогіки. Багато уваги приділяється патріотичному вихованню майбутніх вчителів, та вчителів, що вже працюють. Проаналізувавши нормативно-правові документи, що стосуються підготовки вчителя в Україні, ми вважаємо, що мета організації навчання

майбутніх вчителів в Україні включає в себе формування особистості майбутнього педагога, розвитку його культури, ерудиції, професійних компетенцій.

Студенти педагогічних навчальних закладів повинні оволодіти базовими теоретичними знаннями з педагогіки та психології, навчитися проводити науково-дослідну діяльність, засвоїти необхідні до виконання професійної діяльності вміння і навички, а саме засвоїти основні принципи марксизму, основні ідеї вітчизняної та іноземної педагогічної науки, навчитися з любов'ю ставитися до своєї професії, бути високоморальною людиною, яка є добрим прикладом для наслідування; систематично оволодіти базовими знанням з основних дисциплін, оволодіти вміннями і навичками необхідними для роботи з дітьми, ознайомитись з політикою держави у галузі освіти, знати теперішній стан освіти, всі останні тенденції її розвитку в країні та закордоном; мати здібності до педагогічної діяльності, бути спроможними до дослідницької діяльності, науково-дослідної роботи, вміти складати навчальні плани, програми; оволодіти основними традиційними та інноваційними формами та методами навчання, та бути спроможними використовувати їх у педагогічній діяльності; вивчити іноземну мову, використовувати її для розуміння останніх інновацій в педагогічній та професійній діяльності, вміти користуватись комп'ютером та Інтернетом;

В педагогічних закладах КНР, майбутні фахівці з педагогічних спеціальностей обов'язково вивчають такі професійно-орієнтовані дисципліни, як : загальна психологія, психологія освіти, історія освіти Китаю, історія освіти закордону, теорія освіти, філософія освіти, загальна педагогіка, основи морального виховання, соціологія, освітня статистика, методика навчання.

Окрім того на магістратурі майбутні педагоги вивчають три професійно-орієнтовані дисципліни: основи педагогіки, основи психології та методи науково-педагогічного дослідження.

Обов'язковими загальноосвітніми предметами для усіх студентів педагогічних закладів є політологія, теорія марксизму та найпоширеніші освітні теорії світу, іноземна мова (найчастіше англійська мова)

Обов'язковою є практика студентів, соціологічне дослідження та наукове дослідження. Форми навчання майбутніх педагогів у педагогічних закладах КНР майже такі ж самі як і в Україні. До форм навчання у китайських педагогічних закладах належать: лекції, семінарські, практичні, лабораторні заняття, навчальні конференції, консультації, екскурсії, експедиції, навчальна педагогічна практика, курсові і дипломні роботи, проекти; самостійна робота студентів. При цьому лекція і семінар – форми навчання, які переважно орієнтовані на колективну навчальну діяльність, що спрямовується педагогом; лабораторні і практичні заняття, групові консультації – на групову роботу та індивідуальну роботу, яка передбачає самостійне опрацювання студентами джерел, заняття в лабораторії, підготовку курсових і дипломних робіт, індивідуальні консультації та ін.

Важливо зазначити, що форми контролю, обліку й оцінювання знань, умінь і навичок студентів включають іспити, захист курсових та дипломних робіт, проектів [2].

Значною проблемою у дослідженні китайської педагогічної освіти є те ще китайські вчені не виділяють окремо форми і методи навчання, тому ми вважаємо за доцільне описати і форми і методи.

Наведемо приклади методів і форм навчання майбутніх вчителів: мультимедійний метод, у сучасному Китаї в епоху постійного розвитку інформаційних технологій у процесі навчання майбутніх педагогів дуже широко використовуються мультимедійні засоби. Дуже часто нова інформація подається у формі презентації, особливо на старших курсах, презентація виступає у якості наглядного матеріалу. Обговорення найбільш актуальних проблем, які виникають у процесі вивчення окремої теми з курсу. Дозволяє студентам зосередитись на найбільш важливих питаннях з конкретної дисципліни. Майбутні вчителі навчаються самостійно проводити аналіз та досліджувати можливості вирішення актуальних проблем у рамках даної викладачем тематики, згідно з власними інтересами [3].

Головною проблемою на семінарських заняттях є «тиша» в аудиторії. Педагог задає питання, студенти не бажають відповідати, коли викладач повторює своє запитання присутні взагалі опускають голови, та роблять вигляд, що уважно читають власні нотатки, у цьому випадку педагог зустрівся з неактивною аудиторією. Іноді на семінарі відповідає тільки одна, дві людини. На думку китайських дослідників причин такої поведінки декілька. Найголовніша причина студент боїться втратити авторитет, студент – це є людина доросла,

яка дбає про власний авторитет. Перша думка яка виникає у кожного присутнього на семінарі: «А якщо моя відповідь буде помилковою, чи не будуть інші сміятися з мене?» Таким чином неактивні студенти можливо просто бояться критики. На думку фахівців з психології Сичуанського національного педагогічного університету «тиша» в аудиторії – це прояв психологічних проблем, недостатньої вмотивованості, невпевненість в собі, а звідси неможливість відстоювати власну думку, небажання бути критикованим іншими. Для вирішення цієї проблеми можна запропонувати об'єднати студентів у групи по 3–5 осіб, дати час на колективного осмислення питання та на підготовку до відповіді, студент, який буде відповідати, буде більш впевненим у правильності власної відповіді, адже він висловлює не тільки свої погляди а й погляди інших 2–4 осіб.

Професор інституту педагогіки Сичуанського національного педагогічного університету Лу Де Шень вважає, що причина не активності студентів на занятті – не вміння викладача зацікавити аудиторію. Він наголошує, що рішення проблеми полягаю в тому, щоб викладач переосмислив власний підхід та методику проведення семінару. Якщо вчитель викладає власну думку не цікаво, не переконливо, то який студент захоче відповідати на його питання? Для вирішення цієї проблеми викладач повинен наприклад, записувати власні семінари на відео, потім передивившись, він сам зможе проаналізувати чи переконливими були його відповіді, чи авторитетно він виглядав як керівник заняття, чи цікаво йому самому було б відповідати на такому семінарі.

Недостатнє розпланований семінар. Планувати заняття треба заздалегідь, повинна бути чітка структура семінару, чітке упорядкування, одне питання постає з іншого, доповнює його, або розширює.

Іншою поширеною формою навчання є навчальна лекція. Лекція – найбільш поширений у китайських педагогічних закладах спосіб передачі навчальної інформації. Викладач відбирає найголовніше, суттєве з великого потоку інформації, спрямовує увагу студентів на найважливіші питання спеціальності, аналіз нових наукових проблем, що ще не були відображенні в підручниках і навчальних посібниках; розкриває перспективи подальшого розвитку конкретної галузі науки. Лекція – головний інформаційний інструмент у навчальному процесі професійної школи, що сприяє засвоєнню системи знань за фахом, формує широкий професійний світогляд і загальну культуру, є школою наукового мислення [4]. Це основа для подальшої самостійної роботи, вона розвиває інтерес до науки.

На думку видатних китайських педагогів, важливим фактором для вдалого засвоєння знань студентами з лекційної теми є майстерність лектора. Тому після детального опрацювання оригінальних китайських джерел, ми вважаємо доцільним включити до нашого дослідження необхідні навички для вдалого проведення лекції, на основі досвіду видатних китайських лекторів.

Для китайського педагогічного працівника читання лекції – це не просто стояти перед слухачами і передавати те, що він знає, це є особлива форма спілкування, завдяки якій голос, рухи, жести, міміка та контакт очей доповнюють зміст навчання та можуть вплинути на аудиторію. Незалежно від теми лекції, способи її проведення впливають на зацікавленість студентів та підвищують результати їх навчання. Існують декілька правил читання лекцій, які базуються на досвіді видатних педагогів, допомагають лектору стимулювати і підвищити інтерес студентів до лекційного матеріалу [4]:

Китайські дослідники радять записувати власні лекції на відео, потім при перегляді у спокійній обстановці це допоможе проаналізувати вдалі моменти і невдалі, і у подальшому лектор може виправити помилки та використовувати ті прийоми, які вже мали ефективний результат. Якщо рівень засвоєння знань студентів з пройденої лекційної теми незадовільний, переглянувши відео викладач матиме увагу про те, які недоліки були в його поданні матеріалу. Важливо уникати чіткого сценарію лекції, краще, якщо лекція проходить експромтом, як діалог між викладачем та студентами, де кожен студент може висловити власну думку, атмосфера більш природна, студент почуває себе важливим, інтерес до лекційної теми зростає, матеріал краще засвоюється. Якщо притримуватись чіткого сценарію лекції, атмосфера буде більш формальна, виникне почуття дистанції між викладачем та аудиторією, заважатиме слухачам концентрувати увагу на матеріалі, що викладається. Таким чином найбільш досвідчені лектори радять уникати механічного викладу матеріалу, тобто чіткого сценарію.

Слід зазначити, що у змісті навчання важливу роль відіграє педагогічна практика. Педагогічна практика в китайських ВНЗ розпочинається на третьому курсі у другому

семестрі, і продовжується на четвертому курсі у першому семестрі, перші два тижні студенти збирають матеріали необхідні для проведення занять в школі, а саме підбирають вправи, лекційний матеріал, наочний матеріал, який стане у пригоді під час роботи з дітьми; на третьому тижні студенти педагогічних закладів відвідують заняття вчителя, який буде керівником практики; з четвертого по сьомий тиждень – практика проведення занять зі школярами, включно 2 тижні практикуються у класному керівництві, на останньому тижні майбутні вчителі виконують звіт з практики, який складається з характеристики кожного студента, групової характеристики, характеристики ВНЗ, оцінки з практики [1, с. 114–116].

Практика магістрантів триває 6 тижнів, перші два тижня студенти магістратури готують матеріали та відвідують заняття вчителів, протягом останніх трьох тижнів проводять заняття та практикуються у класному керівництві, готують звіт з практики.

Важливим пунктом у дослідженні практики є її зміст. До змісту педагогічної практики студентів педагогічних закладів китайські педагоги вважають доцільним включити: навчальну практику, практику роботи класним керівником, педагогічне дослідження. Навчальна діяльність у ВПНЗ України передбачає аудиторну роботу з опанування програмового матеріалу (лекції, семінари, практичні тощо), індивідуальну роботу (консультації, виконання індивідуальних навчально-дослідних завдань (ШДЗ), індивідуальні заняття, що проводяться під керівництвом викладача, тощо) та самостійну роботу (засвоєння студентом навчального матеріалу в час, вільний від обов'язкових навчальних занять, без участі викладача).

Важливо, що повноцінну і творчу самостійну роботу студентів у навчальному закладі забезпечує матеріальна та інформаційно-технічна база: навчальні лабораторії, комп'ютерні класи з можливістю роботи в Інтернеті, бібліотека з читальними залами, навчально-методичні кабінети інститутів, факультетів, кафедр та ін. Навчальні ресурси закладу містять також електронні навчально-методичні комплекси навчальних дисциплін (електронні курси), з яких студент може отримати повний пакет необхідних матеріалів для опанування певної дисципліни.

При підготовці фахівців з освітньо-кваліфікаційним рівнем «бакалавр» проводяться наступні види педагогічних практик: впродовж I–III курсів навчання – пасивні – пасивні пропедевтичні, на IV курсі – активна навчальна практика. Зокрема, на I–II курсах педпрактика пов'язана з вивченням педагогіки і психології, на III – з вивченням методики навчання певної дисципліни.

Продевтичні практики тривають 1 тиждень з відривом від навчального процесу і становлять 1 заліковий кредит, активна навчальна практика триває 6 тижнів з відривом від навчання і становить, відповідно, 6 кредитів. Всі види педагогічних практик при підготовці бакалаврів відбуваються на базі шкіл, відповідно до угод підписаних з міським управлінням освіти і науки.

При підготовці фахівців з освітньо кваліфікаційним рівнем «магістр» проводиться викладацька і науково-дослідницька практики. Їх загальна тривалість – 8 тижнів, що становить, відповідно, 8 кредитів. Викладацька практика терміном 4 тижні організовується з відривом від аудиторних занять у ВНЗ I–II рівня акредитації. Науково-дослідницька практика терміном 4 тижні організовується після викладацької і проходить зазвичай на базовій кафедрі або в науково-дослідному підрозділі чи установі, де магістрант працює над написанням магістерської роботи [5, с. 5].

Висновки і перспективи подальших досліджень. Нами проаналізовано основні дисципліни, що вивчають обов'язково майбутні педагоги Китаю, та України, деякі психолого-педагогічні дисципліни відрізняються, існує ряд дисциплін, які в Україні не вивчаються а в Китаї є обов'язковими, наприклад такі, як теорія марксизму та найпоширеніші освітянські теорії світу, основи морального виховання, освітня статистика та інші, але наприклад вивчення однієї іноземної мови (зазвичай англійської) є обов'язковим і для студентів педагогічних закладів КНР і для студентів України. Виявлено, що існує багато спільного також у проведенні педагогічної практики, форми організації навчання проаналізовані на основі автентичних програм та стандартів, у Китаї останнім часом багато уваги приділяється інноваційним формам з застосуванням інформаційних технологій, усі навчальні заклади добре обладнані, що сприяє удосконаленню навчального процесу.

Список використаної літератури

1. Пазюра Н.В. Особливості розвитку професійно-технічної освіти в Китаї (остання чверть ХХ століття): монографія / Н.В. Пазюра ; за ред. Н.Г. Ничкало. – Київ : Альфа – ПІК, 2009. – 206 с.
2. 天津师范大学教学计划管理办法[Електронний ресурс] Режим доступу: <http://59.67.75.231/office/xxgk/skin/one/show.asp?fromtable=dtnews&id=322>
3. 师范生教育实习总结[Електронний ресурс] Режим доступу: http://www.hujiang.com/shixi_s/p521417/
4. Сайт міністерства освіти КНР [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.moe.edu.cn/>
5. Шульдик Г.О. Педагогічна практика : навч. посіб. для студ. пед. вузів / Г.О. Шульдик, В.І. Шульдик. – Київ : Науковий світ, 2000. – 143 с.
6. 中华人民共和国教育法律律集 (Закони Китайської народної республіки про освіту). 外文出版社, 北京1999, 185页

References

1. Pazyura, N.V. (2009). Peculiarities of the development of vocational education in China (the last decade of the XX century). Monograph. In N.G. Nychkalo (Ed.). Kyiv: Alfa-PIK. (in Ukr.).
2. 天津师范大学教学计划管理办法. Retrieved from <http://59.67.75.231/office/xxgk/skin/one/show.asp?fromtable=dtnews&id=322>
3. 师范生教育实习总结. Retrieved from http://www.hujiang.com/shixi_s/p521417/
4. Ministry of Education ChPR. Retrieved from <http://www.moe.edu.cn/>
5. Shyldic, G.O., Shlydic, V.I. (2000). Pedagogical practice : textbook for student of pedagogical institutes. Kyiv: The scientific world. (in Ukr.).
6. 中华人民共和国教育法律律集 (People's Republic of China Laws on Education). 外文出版社, 北京1999, 185页

SHEVCHENKO Kateryna,

Teaching Methods Specialist of Oriental Languages section of Foreign Philology Department,
Kramatorsk Economic-and-Humanitarian Institute
e-mail: kissara18@yandex.ua

CONTENTS AND FORMS OF TRAINING BACHELORS OF EDUCATION IN CHINA AND UKRAINE

Abstract. *Introduction. The training of teachers is on a special place between other problems of modern education. The question of training bachelors of education at higher educational establishments is very important. The problem of contents and forms of training future teachers in China and Ukraine is not revealed in scientific literature on sufficient level.*

Purpose. The article is devoted to the characteristic of contents and forms of training future teachers in China and Ukraine, the traditional and innovative forms are analyzed, contents of educational process in pedagogical educational establishments are covered, forms of control and evaluation of students are described.

Results. The comparison of contents and forms of training future teachers in China and Ukraine, which can used to implementation positive Chinese experience in Ukrainian pedagogical system is done The advantages of information technology in teacher's training are covered. After analyzing the situation in educational establishments of China, we found that all pedagogical educational establishments are technically well equipped, that influence on the perfection of educational process.

Conclusion. All these factors are important, because the head of practice can influence the formation of good attitude to the teaching profession in trainees. Pedagogical research and summarize observations of teaching experience, primary sources are used as method of research, theoretical generalizations and conclusions are made.

Key words: *teacher's training, teaching practice, forms of organization of educational process, informational technologies, pedagogical educational establishment.*

*Одержано редакцією 10.06.2017
Прийнято до публікації 14.06.2017*